

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Пламен Митев

за дисертационния труд на Боряна Александрова Антонова

на тема „Развитие и модернизация на пътносъобщителната инфраструктура в българските земи, 1856-1878 г.“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.2. История и Археология

В дисертационния труд на Боряна Антонова се изследват два ключови за цивилизационното развитие на българите през епохата на Възраждането проблема: за „модернизацията“ и за „пътносъобщителната инфраструктура“. Темата за „модернизацията“ по българските земи през XIX в. стана особено „модерна“ у нас през последните 20–30 години. За жалост, както неведнъж това вече се е случвало в средите на родната хуманитаристика, стремежът да си в крак с научната мода не винаги съответства на потенциалните възможности на съответните автори, поради което и редица важни аспекти на „модернизацията“ в българското възрожденско общество продължават да бъдат недопроучени или пренебрегвани. От друга страна, и строителството на ж.п. линии по българските земи, и изграждането на телеграфните станции в Румелия са били вече обект на специализирани изследвания. В този смисъл, още в началото на своята работа като редовен докторант Боряна Антонова беше изправена пред сериозни предизвикателства – да осмисли на теоретично ниво постигнатото досега за същността и спецификата на „българската модернизация“, да издири и анализира нови документални свидетелства, с които да обогати наложилите се в научната книжнина представи за съществуващата през третата четвърт на XIX в. инфраструктура по българските земи и на тази именно основа да преодолее битуващите в историографията ни стереотипи за посоките и ползите от модернизацията на пътно-съобщителната мрежа.

Убедено считам, че Боряна Антонова се е справила успешно с всички тези предизвикателства и че докторската ѝ теза я представя като един вече зрял, добре

подготвен и висококвалифициран специалист. Тя е съумяла да се запознае със значителна по обем литература и критично да извлече от нея нужното за цялостното реконструиране на продължилия почти цяло столетие процес на въвеждане на железопътния транспорт и на телеграфните съобщения в Османската империя. При разработването на дисертационния труд е използван и богат, и разнообразен документален материал – нормативни документи на Високата порта, международни договори, дипломатическа и лична кореспонденция, българска и чужда преса, спомени и др. В научно обръщение са включени и неизползвани досега свидетелства от българските и чуждите архиви.

Сред безпорните приноси на авторката ще отбележа нейния стремеж българската проблематика да се разглежда в контекста на общата имперска политика и в по-широките географски рамки на цяла Румелия. Ценни анализи, констатации и оценки са направени при изясняване на регламентацията, организацията и периодизацията на железопътното и телеграфното дело в Османската империя; ранните проекти за строителство на ж.п. линии и на телеграфни мрежи на Балканите; различните фактори, влияещи върху политиката на Високата порта в тези стратегически важни за империята области на танзиматските реформи, особено в годините след Кримската война. Похвален е и стремежът на докторантката да очертае общото и различното в груповия портрет на чуждите концесионери, да разкрие използваните от тях легални и скрити механизми за успешното реализиране на предприемаческите им начинания. Изцяло приносен за българската историопис характер има и трета глава на дисертационния труд, в която са потърсени конкретните белези на промяната в живота на подвластното християнско население вследствие на направените инфраструктурни нововъведения.

Боряна Антонова е съумяла да представи наблюденията и изводите си ясно и аргументирано, а прецизно изготвените приложения (11 на брой, с общо 14 таблици, 3 карти и една графика), илюстрират убедително основните изводи, до които тя достига при анализиране на събрания от нея изворов материал по темата.

В първоначалния вариант на докторската си теза авторката предвиждаше да проследи изграждането и на новата мрежа от шосета и мостови съоръжения на територията на Дунавския и Одринския вилает, както и модернизацията на пристанищните съоръжения по Дунав и Западното черноморие. След обнародването на

рецензирания труд, липсата на тези елементи в основното изложение неминуемо ще направи впечатление на бъдещите читатели, но имайки възможност да следя отблизо работата на Боряна Антонова, приемам като напълно обосновани направените още в увода на дисертацията уговорки, че последователните усилия на централната власт и на вилаетските управи за обновяването и поддържането на съществуващите по българските земи пътни артерии изискват самостоятелно проучване.

Авторефератът отразява коректно структурата, съдържанието, основните изводи и приносите на дисертационния труд. Всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение са спазени. Докторантката се е съобразила и с основните бележки от заключителното обсъждане в катедрата по История на България. В процеса на подготовка на дисертацията си Боряна Антонова осъществи краткосрочни специализации в Гърция (Янина и Солун), Турция (Иstanbul), Унгария (Будапеща), Англия (Лондон), взе участие и в различни научни форуми, организирани от СУ, ВТУ, фондация „Америка за България”. Има подготвени две публикации по темата (едната под печат), както и 5 други статии в авторитетни научни издания и тематични сборници по въпроси, свързани с възрожденската ни история през третата четвърт на XIX в.

Всичко това ми дава основание убедено да препоръчам на Уважаемото научно жури да присъди на Боряна Александрова Антонова образователната и научна степен „доктор”.

проф. д-р Пламен Митев

София, 17.04.2016 г.